

СТАНОВИЩЕ

по к.д.12/97г.

по чл.9, ал.1, т.5 Закон за банките

на Асен Манов, Цанко Хаджистойчев, Станислав Димитров,
Неделчо Беров и Маргарита Златарева

Към изискванията, на които трябва да отговарят членове на управителния съвет или на съвета на директорите на банка разпоредбата на чл.9 ал.1, т.5 Закон за банките прибавя и условието: да не са били през последните пет години, предхождащи датата на решението за обявяване банка в несъстоятелност, членове на неин управителен или контролен съвет.

Подателите на искането поддържат, че разпоредбата противоречи на принципа на равенство - в чл.6 Конституцията и на правото на труд и избор на професия, гарантирано от чл.48 Конституцията.

В решение 14/92г. по к.д.14/92г. Конституционният съд е дал задължително тълкуване на чл.6, ал.2 Конституцията, установяващ принципа за равенство и е приел, че изброените ограничения на правата или създаване на привилегии, изрично забранени от Конституцията са изчерпателно изброени. Ограничения, различни от посочените в чл.6, ал.2 и привилегии, основани на други социални признаци Конституцията не изключва. Съдът е изходил от разбирането, че забраната за ограничаване на правата в Конституцията почива на социални признаци.

Използвайки цитираното задължително тълкуване на чл.6,ал.2 Конституцията изразителите на настоящото становище застават зад позицията, че с разпоредбата на чл.9,ал.1, т.5 Закон за банките не се нарушава принципа за равенство между всички граждани. Установеното с текста изискване към членовете на УС и КС на банка не се обхваща от изброените забрани по чл.6,ал.2 Конституцията. Нещо повече, то не лежи в плоскостта на никакви социални признаци. То е свързано с определен вид търговско състояние на банка като вид търговски субект - несъстоятелността и се вписва в правилата на търговското право, регламентирани последиците от успешно проведено съдебно производство за универсалното принудително изпълнение на всеки търговец.

Разпоредбата на чл.9,ал.1,т.5 Закон за банките не противоречи и на конституционно гарантираното право на труд и на свободен избор на професия в чл.48 Конституцията. Ограничаване на възможността за заемането на определена длъжност не лишава лицето от право на труд, включително и в същата икономическа област - банково дело. Членството в управителен или контролен орган на банка не е вид професия, от избора на която атакуваният текст лишава определен кръг лица. Касае се до длъжност, за заемането на която законодателят установява по-високи изисквания и тази законодателна преценка не може да се откаже, защото тя се явява в сферата на една целесъобразност, а не на конституционносъобразността на създадения законов текст.

Разпоредбата може да се разглежда и като изискване за необходими професионални качества при заемане на определена длъжност, липсата на които води до допускане на известни

ограничения. А признакът професионализъм не е включен в забраните по чл.6,ал.2 Конституцията.

Поставя се въпроса - свързана ли е разпоредбата с вина на лицата, участващи в управителните или контролни органи на фалиралата банка, което е основанието за невъзможността те отново да заемат същата длъжност.

Изразителите на становището са на мнение, че разпоредбата не може да се свърже с понятието вина по смисъла на наказателния кодекс /по който фалитът е обявен вече за съставомерно деяние/. Не е налице и класическия вид на вината в гражданското право. В случая е налице продължаване на законово установената в търговското право презумпция за отговорност, поради несъстоятелност.

Много са примерите в ТЗ, които свързват производство по несъстоятелност с негативни последици: за обявления в несъстоятелност търговец, за управителя още в една от фазите на процеса, дори за починал търговец или прекратено дружество при данни за неплатежоспособност. След прекратяване на производството и при наличие на неудовлетворени кредитори, съдът постановява заличаване на търговеца - чл.235,ал.2 ТЗ. След откриване производството или при обявяване на несъстоятелността длъжникът може да бъде лишен да управлява предприятието си - чл.635, ал.2ТЗ, чл.711, ал.1,т.3,4ТЗ. При наличие на неплатежоспособност производство се открива и спрямо починал едноличен търговец или прекратено дружество - чл.611, ал.1 ТЗ. Общото в тези примери е че не се търси вина в гражданскоправен смисъл спрямо търговеца- бил той едноличен или ЮЛ, спрямо управителя, респ. управителния орган на търговеца. Защото има

неплатежоспособност по смисъла на чл.608 ТЗ. Наличието на неплатежоспособност е укоримо както за самия търговец, така и за неговите управителни органи, включително и когато членовете им не са съдружници или акционери в неплатежоспособното дружество.

Защо тази укоримост на разпоредбите на търговското право, свързана с несъстоятелността на всякакъв вид търговци да не се разпростре и спрямо управителните органи на едно от най-сложните и икономически значими капиталови дружества - акционерното дружество, когато има за предмет банкова дейност. Засилената строгост на закона спрямо този вид АД е проведена и при производството по несъстоятелност за банки - чл.79 и сл. Закон за банките.

Разпоредбата на чл.9,ал.1,т.5 Закон за банките не лишава лицата от право да бъдат членове на управителни и контролни органи на банка безусловно.

Съгласно §18 Допълнителни разпоредби на Закон за банките ограничителните разпоредби на чл.9,ал.1,т.5 ЗБ могат да отпаднат при определените в текста условия с решение на управителния съвет на БНБ. Очевидно банковия надзор на Централната банка спрямо останалите банки и други финансови учреждения в страната, представляващ намесата на държавата във финансовия сектор е продиктувана от съображения за икономическа стабилност. Такива са съображенията на законодателя, послужили при създаване на повисоките изисквания към членовете на управителните и контролни органи на банка.

С оглед изложените съображения, съставителите на становището приемат, че разпоредбата на чл.9,ал.1,т.5 Закон за банките не е в несъответствие с Конституцията.

Няма несъответствие на разпоредбата и с международни договори, по които България е страна.

В искането се цитират Международен пакт за граждански и политически права, Международен пакт за икономически, социални и културни права и Конвенция 111 /ДВ35/77г./ относно дискриминацията в областта на труда и професиите. Авторите на становището, констатираха, че посочените международни договори регламентират правото на труд като "свободно избрано", което, както се посочи по-горе не се засяга от нормата на чл.9, ал.1, т.5 Закон за банките. Изискванията за заемане на определена длъжност не се коментират от международните договори.

Асен Манов:

Цанко Хаджистойчев:

Станислав Димитров:

Неделчо Беров:

Маргарита Златарева: